

Издаване на фактура — реквизити и срокове

Закон за данък върху добавената стойност, чл. 112 – 115, и Правилник за прилагане на закона, чл. 78 – 796

Съдържание

1. Данъчни документи
2. Издаване на фактура
3. Срокове
4. Изисквания към фактурите
5. Дебитни и кредитни известия

Правно основание: Закон за данък върху добавената стойност, Част втора, Глава единадесета „Документиране на доставките“ — чл. 112 „Данъчни документи“, чл. 113 „Издаване на фактура“, чл. 114 „Изисквания към фактурите“ и чл. 115 „Дебитни и кредитни известия“, заедно с Глава петнадесета „Документиране на доставките“ от Правилника за прилагане на закона — чл. 78, 79, 79а и 79б. Двата текста са преплетени по раздели: първо разпоредбата на закона, след нея подробността от правилника. (ЗДДС — обн. ДВ, бр. 63 от 2006 г., последно доп. ДВ, бр. 69 от 31 юли 2026 г.; ППЗДДС — обн. ДВ, бр. 76 от 2006 г., последно изм. и доп. ДВ, бр. 54 от 25 юни 2024 г.)

Къде минава границата с другата статия: тук е документирането на доставката с фактура и известие. Регистрирането и отчитането на продажбите чрез фискално устройство са уредени отделно — виж Документи за продажба. (чл. 118 ЗДДС и Наредба № Н-18)

1. Данъчни документи

Данъчен документ по смисъла на този закон е фактурата, известието към фактура и протоколът. Данъчните документи могат да се издават ръчно или автоматизирано. (ЗДДС, чл. 112, ал. 1 и 2)

24 часа: при кражба, загубване, повреждане или унищожаване на данъчен документ регистрираното лице уведомява писмено компетентната териториална дирекция на Националната агенция за приходите не по-късно от 24 часа от узнаването на съответното обстоятелство. (ЗДДС, чл. 112, ал. 3)

Бланки и номерация

- Бланките на фактурите и известията към тях, издавани от регистрирани по закона лица, трябва да съдържат трайно вписани при отпечатването пореден номер, гриф „оригинал“ на първия екземпляр, наименование и идентификационен номер на лицето, което ще ги издава, и идентификационния номер по ДДС. Грифът „оригинал“ и номерът по ДДС не се изискват за бланките на нерегистрираните по закона лица. (ППЗДДС, чл. 78, ал. 1 и 13)
- Номерата са десетразрядни, нарастващи без дублиране и пропуски, и не зависят от вида на бланката или документа. Дублиране се допуска само когато документите се издават от фискално устройство. Всички екземпляри на един и същ документ носят един и същ номер. (ППЗДДС, чл. 78, ал. 2)
- Номерацията не зависи и не се нарушава при изтичането на календарната година. При изчерпване на възможните номера лицето, след като писмено уведоми компетентната териториална дирекция на Националната агенция за приходите, започва номерирането отново от „0000000001“. (ППЗДДС, чл. 78, ал. 3)
- Поделенията и обектите могат да ползват определен диапазон от номера, който се изчерпва постепенно през следващите периоди; при запълването му се определя нов диапазон.

(ППЗДДС, чл. 78, ал. 4)

- Дефектните или повредените бланки и анулираните документи не се унищожават — всички екземпляри от тях се съхраняват при издателя. (ППЗДДС, чл. 78, ал. 5)
- След прекратяване на регистрацията номерацията не се нарушава: поредността отпреди deregистрацията се продължава. (ППЗДДС, чл. 78, ал. 13)

2. Издаване на фактура

Всяко данъчно задължено лице — доставчик, е длъжно да издаде фактура за извършената от него доставка на стока или услуга или при получаване на авансово плащане преди това, освен в случаите, когато доставката се документира с протокол. Фактурата на хартиен носител се издава най-малко в два екземпляра — за доставчика и за получателя. (ЗДДС, чл. 113, ал. 1 и 2; протоколът — чл. 117)

Фактура и известие към фактура се издават независимо дали получателят е регистрирано, или нерегистрирано по закона лице. Оригиналът на фактурата или известието се предоставя на получателя по доставката. (ППЗДДС, чл. 79, ал. 1 и 7)

Фактура може да не се издава

1. за доставки, по които получателят е данъчно незадължено физическо лице;
2. за доставки на финансови услуги (освободени доставки по чл. 46);
3. за доставки на застрахователни услуги — извършването на застрахователни и презастрахователни услуги, включително на свързаните с тях услуги (освободени доставки по чл. 47);
4. за продажби на самолетни билети;
5. при безвъзмездни доставки;
6. за доставки по режим за дистанционни продажби на стоки, внасяни от трети страни или територии, или режим извън Съюза;
7. за доставки, осъществени от нерегистрирани по закона физически лица, различни от еднолични търговци, когато за извършените от тях доставки:
 - а) се издава документ по реда на специален закон, или
 - б) се издава сметка за изплатени суми или документ за придобитите доходи, който съдържа наименование и номер на документа само с арабски цифри, дата на издаване, наименование на предприятието, предмет, натурално и стойностно изражение на стопанската операция (чл. 9 ЗДДФЛ; реквизитите — чл. 6, ал. 3 от Закона за счетоводството), или
 - в) издаването на документ не е задължително съгласно Закона за данъците върху доходите на физическите лица.

(ЗДДС, чл. 113, ал. 3)

Освен това при настъпване на данъчното събитие може да не се издава фактура, когато за доставката са извършени авансови плащания за цялата ѝ стойност и за тях вече са издадени фактури при получаването им. (ППЗДДС, чл. 79, ал. 8)

Когато издаването не е задължително: фактурата се издава по желание на доставчика или на получателя, като всяка страна е длъжна да окаже необходимото съдействие на другата страна за издаването. Фактура не се издава при публична продажба по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс или на Гражданския процесуален кодекс, нито при продажба по реда на Закона за особените залози или при продажба на заложена вещь на търг от банка по ред, установен с наредба, издадена съвместно от министъра на правосъдието и управителя на Българската народна банка. (ЗДДС, чл. 113, ал. 6 и 8; продажбите — чл. 131, ал. 1; търгът — чл. 60, ал. 3 от Закона за кредитните институции)

Дистанционни продажби: данъчно задължено лице, включително което управлява електронен интерфейс, може да не издава фактура за извършена доставка на вътреобщностна дистанционна продажба на стоки или вътрешни дистанционни продажби на стоки, когато лицето е регистрирано за прилагане на режим в Съюза по този закон. Когато

лицето не е регистрирано за прилагане на режим в Съюза по този закон или в друга държава членка, за такива доставки с място на изпълнение на територията на страната случаите, в които фактура може да не се издава, не се прилагат. (ЗДДС, чл. 113, ал. 14 и 15)

Кой издава фактурата

- Доставчикът може да упълномощи писмено друго лице да издава фактури и известия към фактури от негово име. (ЗДДС, чл. 113, ал. 7)
- Фактура или известие към фактура от името и за сметка на данъчно задълженото лице — доставчик, може да издава и получателят по доставката, ако има предварително споразумение между двете страни и при условие че е налице процедура за приемане на всяка фактура или известие към фактура от данъчно задълженото лице, доставящо стоките или услугите. (ЗДДС, чл. 113, ал. 11)
- Електронни фактури и електронни известия към фактури се смятат за издадени на датата, на която доставчикът или друго лице, действащо от негово име, предостави фактурите и известията към фактурите, така че да могат да бъдат получени от клиента. (ЗДДС, чл. 113, ал. 12)

Самофактуриране — какво изисква правилникът

- Когато доставчикът и получателят са данъчно задължени лица, установени на територията на страната, и доставката е с място на изпълнение в страната, получателят може да издава фактура или известие от името и за сметка на доставчика при предварително споразумение между двете страни — устно или писмено. Доставчикът не се освобождава от отговорност за задълженията по документирането. (ППЗДДС, чл. 79а, ал. 1 и 2)
- Когато получателят не издаде фактура в законоустановения срок, доставчикът е длъжен да документира, декларира и отчете доставката. (ППЗДДС, чл. 79а, ал. 3)
- Споразумението се смята за предварително, когато е сключено преди началото на самофактурирането, и съдържа: името, адреса и идентификационния номер по ДДС на получателя и на доставчика; срока, за който се сключва; съгласието на доставчика да приема издаваните от получателя фактури; начина, по който доставчикът ще уведомява за неприемане; съгласието на доставчика да не издава фактури за обхванатите доставки; задължението му за незабавно уведомяване при прекратяване на регистрацията по ДДС. (ППЗДДС, чл. 79а, ал. 4 и 6)
- Получателят не може да делегира издаването на трето лице и преди всяко издаване проверява дали доставчикът е с валидна регистрация към датата, на която данъкът е станал изискуем. (ППЗДДС, чл. 79а, ал. 9 и 10)
- Във фактурата или известието се вписва „самофактуриране“, както и основанието за това; номерата са от диапазон, предоставен от доставчика. (ППЗДДС, чл. 79а, ал. 11 и 12)
- Доставчикът уведомява компетентната териториална дирекция на Националната агенция за приходите за всяко споразумение в 7-дневен срок от сключването му, а при прекратяване на споразумението уведомяването е в 3-дневен срок. (ППЗДДС, чл. 79а, ал. 13 и 15)

Когато едната страна е в друга държава членка: документирането се извършва по правилата на държавата членка, където е мястото на изпълнение на доставката. При доставка на стоки или на услуги с място на изпълнение на територията на страната, когато получателят е установен в друга държава членка, получателят издава фактурата или известието по реда на закона и правилника. При вътреобщностна доставка на стоки получателят издава фактура или известие по реда на закона и правилника. (ППЗДДС, чл. 79б)

Кой няма право да посочва данък

Забраната: данъчно задължените лица, които не са регистрирани по този закон, както и тези, които са регистрирани само за получавани услуги с място на изпълнение в страната, за които данъкът е изискуем от получателя, за предоставяни услуги с място на изпълнение в друга държава членка, за вътреобщностно придобиване или по избор за вътреобщностно придобиване, нямат право да посочват данъка в издаваните от тях фактури и известия към

фактури. Данъчно задължените лица, установени на територията на страната, които са регистрирани само за прилагане на режим в Съюза, нямат право да посочват данък в издаваните от тях фактури и известия към фактури за доставки с място на изпълнение на територията на страната, за които не се прилага режим в Съюза. (ЗДДС, чл. 113, ал. 9; регистрациите — чл. 97а, ал. 1 и 2, чл. 99, чл. 100, ал. 2 и чл. 156)

Какъв текст се пише във фактурата в този случай: при доставка на стоки и/или услуги с място на изпълнение на територията на страната, извършена в рамките на независимата икономическа дейност от **нерегистрирано по закона лице** или от лице, регистрирано само за получаване услуги, за които данъкът е изискуем от получателя, за предоставяни услуги в друга държава членка или за вътреобщностно придобиване, като основание за неначисляване на данък във фактурата или известието се вписва **„чл. 113, ал. 9 от закона“**. Когато лицето е установено в страната и е регистрирано само за прилагане на режим в Съюза, а за доставката режимът не се прилага, се вписва **„чл. 556 от ППЗДДС“**. (ППЗДДС, чл. 79, ал. 2, т. 2)

Когато регистрирано лице извърши облагаема доставка, за която е получило авансово плащане преди датата на регистрацията си по този закон, лицето издава фактура, в която посочва цялата данъчна основа на доставката. (ЗДДС, чл. 113, ал. 10)

3. Срокове

Случай	Срок	Основание
Възникване на данъчното събитие за доставката	не по-късно от 5 дни от датата на възникване на данъчното събитие	ЗДДС, чл. 113, ал. 4
Получено авансово плащане	не по-късно от 5 дни от датата на получаване на плащането	ЗДДС, чл. 113, ал. 4
Доставка, данъчното събитие за която е възникнало, или получено авансово плащане, от датата, следваща датата на надвишаване на националния праг в страната (годишен оборот над 51 130 евро) и/или на прага в Съюза, до датата на връчване на акта за регистрация	не по-късно от 5 дни след датата на връчване на акта за регистрация	ЗДДС, чл. 113, ал. 4; прагът — чл. 96, ал. 1 и 2
Вътреобщностна доставка, включително в случаите на авансово плащане; данъчното събитие възниква на датата, на която би възникнало при доставка на територията на страната	не по-късно от 15-о число на месеца, следващ месеца, през който е възникнало данъчното събитие	ЗДДС, чл. 113, ал. 5; чл. 51, ал. 1
Сборна фактура за две или повече доставки, данъкът за които става изискуем през един и същ данъчен период	не по-късно от последния ден на месеца, през който данъкът за доставките е станал изискуем, а при вътреобщностни доставки — не по-късно от 15-о число на месеца, следващ месеца на данъчното събитие	ЗДДС, чл. 113, ал. 13
Сборна фактура за извършени авансови плащания за две или повече доставки, данъкът за които става изискуем през един и същ данъчен период	в срока за сборна фактура	ППЗДДС, чл. 79, ал. 14

Случай	Срок	Основание
Доставка, която не е последвана от други поради прекратяване на договора през същия данъчен период	фактурата може да се издаде в срока за сборна фактура	ППЗДДС, чл. 79, ал. 15
Известие към фактура при изменение на данъчната основа или разваляне на доставка	не по-късно от 5 дни от възникване на съответното обстоятелство	ЗДДС, чл. 115, ал. 2
Известие за доставка, за която е издадена фактура с начислен данък за получено авансово плащане	в 5-дневен срок от датата на връщането, прихващането или уреждането по друг възмезден начин на авансово преведената сума — за размера на върнатата, прихваната или уредената сума	ЗДДС, чл. 115, ал. 2
Уведомяване на НАП за сключено споразумение за самофактуриране	7-дневен срок от сключването; при прекратяване — 3-дневен срок	ППЗДДС, чл. 79а, ал. 13 и 15
Кражба, загубване, повреждане или унищожаване на данъчен документ	не по-късно от 24 часа от узнаването на съответното обстоятелство	ЗДДС, чл. 112, ал. 3

Сборна фактура: за две или повече извършени доставки на стоки или услуги, данъкът за които става изискуем през един и същ данъчен период, може да се издаде сборна фактура. За всяка отделна доставка в нея задължително се посочват количеството и видът на стоката или видът на услугата, датата на данъчното събитие или на получаване на плащането, единичната цена без данъка и данъчната основа с предоставените отстъпки и намаления, ставката на данъка (при нулева ставка — основанието за прилагането ѝ и основанието за неначисляване на данък), размерът на данъка, сумата за плащане, ако се различава от сумата на данъчната основа и на данъка, и обстоятелствата за ново превозно средство. (ЗДДС, чл. 113, ал. 13)

4. Изисквания към фактурите

Фактурата задължително съдържа

Т.	Реквизит
1	наименование на документа;
2	пореден десетразряден номер, съдържащ само арабски цифри, базиран на една или повече серии в зависимост от отчетните нужди на данъчно задълженото лице, който идентифицира фактурата уникално;
3	дата на издаване;
4	име и адрес на доставчика;
5	идентификационният номер за целите на ДДС на доставчика, пред който е поставен знакът „BG“, съответно същият номер с окончание „-EX“, когато лицето прилага режима за малки предприятия в Европейския съюз; когато доставчикът не е регистриран по този закон — единният идентификационен код БУЛСТАТ или единният идентификационен код, определен от Агенцията по вписванията, съответно единният граждански номер или личният номер на чужденец; (чл. 94, ал. 2, чл. 168ж, ал. 11, чл. 168к, ал. 5; чл. 84 ДОПК)

Т.	Реквизит
7	име и адрес на получателя по доставката;
8	идентификационният номер за целите на ДДС на получателя, съответно същият номер с окончание „-EX“ при режима за малки предприятия в Европейския съюз; когато получателят не е регистриран по този закон — единният идентификационен код БУЛСТАТ или определеният от Агенцията по вписванията, съответно единният граждански номер или личният номер на чужденец; идентификационен номер за целите на ДДС — когато получателят е регистриран в друга държава членка; друг номер за идентификация на лицето, когато такъв се изисква съгласно законодателството на държавата, където е установен получателят; (чл. 94, ал. 2, чл. 168ж, ал. 11, чл. 168к, ал. 5; чл. 84 ДОПК)
9	количеството и вида на стоката, вида на услугата;
10	датата, на която е възникнало данъчното събитие на доставката, или датата, на която е получено плащането;
11	единичната цена без данъка и данъчната основа на доставката, както и предоставените търговски отстъпки и намаления, ако те не са включени в единичната цена;
12	ставката на данъка, а когато ставката е нулева — основанието за прилагането ѝ, както и основанието за начисляване на данък;
13	размера на данъка;
14	сумата за плащане, ако тя се различава от сумата на данъчната основа и на данъка;
15	обстоятелствата, които определят стоката като ново превозно средство — при вътреобщностна доставка на нови превозни средства.

(ЗДДС, чл. 114, ал. 1)

Чуждестранни фактури: фактурите за вътреобщностни доставки на стоки и получени услуги, издадени от лица, регистрирани за целите на ДДС в друга държава членка, се смятат за отговарящи на изискванията към фактурите и когато поредният номер не е десетразряден или съдържа символи, различни от арабски цифри. (ППЗДДС, чл. 78, ал. 9)

Какво се вписва като основание за начисляване на данък

Точният текст по правилника:

- доставка на стоки като посредник в тристранна операция с място на изпълнение в друга държава членка — **„чл. 141 2006/112/ЕО“**;
- доставка от нерегистрирано по закона лице или от лице, регистрирано само за получаване услуги, за които данъкът е изискуем от получателя, за предоставяни услуги в друга държава членка или за вътреобщностно придобиване — **„чл. 113, ал. 9 от закона“**;
- доставка с място на изпълнение в страната от лице, установено в страната и регистрирано само за прилагане на режим в Съюза, за която режимът не се прилага — **„чл. 556 от ППЗДДС“**;
- доставка на услуги, за които данъкът е изискуем от получателя, и вътреобщностна доставка на стоки — **„обратно начисляване“**, както и съответната разпоредба;
- доставка на стоки с място на изпълнение на територията на трета страна или територия — съответната разпоредба;
- освободена доставка — съответната разпоредба, съгласно която доставката е освободена;
- доставка на обща туристическа услуга — **режим на облагане на маржа — туристически услуги.**

(ППЗДДС, чл. 79, ал. 2, 4, 5 и 6)

Какво се вписва допълнително по закона

- **Тристранна операция.** Когато регистрирано лице — посредник в тристранна операция, документираща извършена доставка на стоки до придобиващия в тристранната операция, като основание за неначисляване на данък във фактурата се посочва „чл. 141 2006/112/ЕО“. (ЗДДС, чл. 114, ал. 3)
- **Обратно начисляване.** Когато данъкът е изискуем от получателя, във фактурата не се посочват размерът на данъка и данъчната ставка. В този случай във фактурата се вписва „обратно начисляване“, както и основаниято за това. (ЗДДС, чл. 114, ал. 4)
- **Режим за малки предприятия.** Лице, което прилага режима за малки предприятия в Европейския съюз, във фактурите за доставките в обхвата на режима с място на изпълнение на територията на страната, освен наименованието на документа, поредния номер, датата на издаване, името и адреса на доставчика и на получателя, количеството и вида на стоката или вида на услугата, датата на данъчното събитие или на плащането и единичната цена без данъка с данъчната основа, задължително посочва своя идентификационен номер с окончание „-EX“. Същото важи и за лице, регистрирано в друга държава членка за прилагане в страната на този режим. (ЗДДС, чл. 114, ал. 13 и 14)

Валута: сумите по фактурата могат да бъдат посочени в която и да е валута, при условие че данъчната основа и размерът на данъка се посочат в евро — по равностойността в евро по последния обменен курс, публикуван от Европейската централна банка към момента, в който данъкът става изискуем. (ЗДДС, чл. 114, ал. 5; курсът — чл. 26, ал. 6)

Кога фактурата може да не съдържа някои реквизити

Фактурата може да не съдържа ставката на данъка (съответно основаниято за прилагане на нулева ставка и основаниято за неначисляване на данък), сумата за плащане, когато тя се различава от сумата на данъчната основа и на данъка, и обстоятелствата, които определят стоката като ново превозно средство, когато:

1. лицето прилага специалните режими за малки предприятия, или
2. сумата на данъчната основа и данъкът не превишават 100 евро, с изключение на документиране на доставките с място на изпълнение на територията на друга държава членка, на вътреобщностни доставки и на дистанционни продажби на стоки.

(ЗДДС, чл. 114, ал. 7; режимите — глава двадесет и първа „б“)

При доставка на стоки или услуги с място на изпълнение на територията на трета страна или територия, документирана по реда на тази глава, когато доставчикът е установил независимата си икономическа дейност на територията на страната или има постоянен обект в страната, от който е извършена доставката, издадената фактура може да не съдържа ставката и размера на данъка. (ЗДДС, чл. 114, ал. 8; доставките — чл. 111а, ал. 3)

Само за доставки в страната: намаленият набор реквизити на фактурата и на известието към фактура се прилага само за доставки с място на изпълнение на територията на страната. (ППЗДДС, чл. 79, ал. 16)

Електронни фактури, автентичност и четливост

- Всяко данъчно задължено лице по избран от него начин осигурява от момента на издаването им до края на периода на съхранението им автентичността на произхода, целостта на съдържанието и четливостта на фактурите и известията към фактурите, издадени от него или от негово име, както и на получените от него фактури и известия към фактури, независимо от това дали са на хартиен носител, или в електронна форма. (ЗДДС, чл. 114, ал. 6)
- Документирането на доставките с електронни фактури и електронни известия към фактури се извършва, при условие че това документиране се приема от получателя с писмено или мълчаливо съгласие. Приемането отговаря на изискванията независимо дали е в писмена форма — официално или не — или чрез мълчаливо съгласие, включително чрез обработване или плащане на получените фактури и известия. (ЗДДС, чл. 114, ал. 9; ППЗДДС, чл. 78, ал. 11)

- Гарантирането на автентичността на произхода, целостта на съдържанието и четливостта на фактурата или известието към фактурата се осигурява от данъчно задълженото лице чрез всякакъв контрол на стопанската дейност, който създава надеждна одитна следа между фактурата или известието към фактурата и доставката на стоки или услуги. (ЗДДС, чл. 114, ал. 10)
- Освен чрез контрола на стопанската дейност автентичността на произхода, целостта на съдържанието и четливостта на електронна фактура и електронно известие към фактура се осигуряват чрез следните примерни технологии: квалифициран електронен подпис по смисъла на Регламент (ЕС) № 910/2014 и Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги, или електронен обмен на данни. Правилникът допуска гарантирането да се осигурява и чрез друга технология или процедура. (ЗДДС, чл. 114, ал. 11; ППЗДДС, чл. 78, ал. 10)
- Данъчно задължено лице, регистрирано за прилагане на режим за дистанционни продажби на стоки, внасяни от трети страни или територии, посочва идентификационния номер за този режим само в митническата декларация за внос, в която декларира, че ще прилага специалния режим. (ЗДДС, чл. 114, ал. 12; декларацията — чл. 57а)

5. Дебитни и кредитни известия

При изменение на данъчната основа на доставка или при развалянето на доставка, за която е издадена фактура, доставчикът е длъжен да издаде известие към фактурата. При увеличение на данъчната основа се издава дебитно известие, а при намаление на данъчната основа или при разваляне на доставки — кредитно известие. Известието на хартиен носител се издава най-малко в два екземпляра — за доставчика и за получателя. (ЗДДС, чл. 115, ал. 1, 3 и 5)

Освен реквизитите на фактурата известието задължително съдържа и:

1. номера и датата на фактурата, към която е издадено известието;
2. основанието за издаване на известието.

(ЗДДС, чл. 115, ал. 4)

При прекратяване или разваляне на договор за лизинг, в който изрично е предвидено прехвърляне на правото на собственост върху стоката, доставчикът издава кредитно известие за разликата между данъчната основа на тази доставка и сумата, която задържа въз основа на договора, без данъка по този закон. (ЗДДС, чл. 115, ал. 6; лизингът — чл. 6, ал. 2, т. 3)

Известието към фактура може да не съдържа ставката на данъка, сумата за плащане, когато тя се различава от сумата на данъчната основа и на данъка, и обстоятелствата за ново превозно средство, освен когато се документират доставките с място на изпълнение на територията на държава членка, вътреобщностните доставки и дистанционните продажби на стоки. Това облекчение също важи само за доставки с място на изпълнение на територията на страната. (ЗДДС, чл. 115, ал. 7; ППЗДДС, чл. 79, ал. 16)

Свързана статия: отчитането на продажбите в търговски обект чрез фискално устройство — фискален бон, документ за продажба, сторно операции — е уредено отделно. Виж Документи за продажба. (чл. 118 ЗДДС и Наредба № Н-18)